

Презентацію виконала студентка 3 курсу, спеціальності
“Маркетинг”

Хачатрян Діана

План

- 1.Мультиплікатор: сутність, причини виникнення і наслідки для економіки. Зв'язок мультиплікатора з інвестиціями та ефект інвестиційного мультиплікатора. Гранична схильність до заощадження та її зв'язок з інвестуванням.
- 2.Характеристика і структура основних видів цінних паперів.
- 3.Ринок цінних паперів: особливості формування, моделі, структура та перспективи розвитку в Україні.
- 4.Первинний та вторинний ринки цінних паперів: проблеми функціонування в Україні.

1.Мультиплікатор: сутність, причини виникнення і наслідки для економіки.

- МУЛЬТИПЛІКАТОР (від років. Multiplied - множу, збільшую) - коефіцієнт, що відображає зв'язок між збільшенням (зменшенням) інвестицій і зміною величини доходу. Зростання інвестицій викликає збільшення доходу, причому на величину більшу, ніж приріст інвестицій.

- Мультиплікатор - це число, на яке повинна бути помножена зміна в інвестиціях, щоб отримати уявлення про очікуване зміні доходу. Збільшуючи інвестиції в Виробництво на певну суму, ми збільшуємо дохід працівників на цю суму, які пред'являють попит на предмети споживання і, отже, збільшують дохід зайнятих в цій сфері. Цей процес триває з кожним новим колом витрат.
- Вперше ідея мультиплікації введена в економічну науку англійським економістом Р. Каном в 1931 р, який показав, яким чином інвестиції призводять до мультиплікації купівельної спроможності та зайнятості населення.

Зв'язок мультиплікатора з інвестиціями та ефект інвестиційного мультиплікатора.

- Щоб встановити зв'язок між чистими інвестиціями, споживанням і національним доходом Кейнс формулює *концепцію мультиплікації інвестицій*, який став центральною ланкою його теорії. Термін і ідею мультиплікації Кейнс запозичив в іншого британського економіста, професора Кембриджа *Річарда Фердінанда Кана* (1905-1988), який в статті "*Відношення внутрішніх інвестицій до безробіття*" (1931) вперше ввів це поняття, розробляючи мультиплікатор зайнятості. Мультиплікатор - це коефіцієнт примноження, який показує, наскільки приріст сукупної зайнятості буде більшим від приросту зайнятості у галузях, безпосередньо пов'язаних з інвестиціями.
- Між приростом інвестицій і приростом національного доходу як довів Кейнс, існує стійке співвідношення, яке він і назвав *коефіцієнтом мультиплікатора інвестицій*.

-

- З наведеного рівняння Кейнс виводить величину мультиплікатора (ланцюжок математичних перетворень упускаємо), який дорівнює:
-
- де MPS - гранична схильність до заощадження, яка визначається як $\frac{\Delta S}{\Delta Y}$. Вище ми розглядаємо поняття граничної схильності до споживання, якому Кейнс надав символ MPC і визначив як LC/LC (C - споживання). Індивідуальну психологічну схильність до заощаджень британець пояснював дією факторів, що спонукають людей, державу та фірми утримуватися від споживання свого доходу і заощаджувати:
- - обережність і передбачливість;
- - ощадливість і прагнення до кращого;
- - незалежність і підприємливість;
- - гордість і скупість;
- - необхідність самофінансування;
- - прагнення до поліпшення матеріального становища у майбутньому;
- - прагнення ліквідності (забезпечення зростання доходів);
- - прагнення до накопичення фінансових резервів, які перевищують потреби.

- Отже, мультиплікатор інвестицій (примножувач сили інвестицій) є величиною, оберненою до величини граничної схильності до заощаджень. Чим більшим буде показник MPS , тим меншим буде мультиплікатор, а чим більшим буде MPC , тим більшаю буде мультиплікація інвестицій і тим вищими будуть темпи економічного зростання. Мультиплікатор інвестицій ґрунтується на тому, що кожна одиниця застосованих чистих інвестицій приносить більший приріст національного доходу, і навпаки, зменшення інвестицій обертається зменшенням національного доходу. Так само інвестиції впливають і на зайнятість, тому мультиплікатор інвестицій є одночасно і *мультиплікатором зайнятості*
- *Мультиплікаційний ефект* полягає в тому, що приріст національного доходу, зайнятості та споживання відбувається в більшій пропорції, ніж приріст первинних інвестицій, які через мультиплікатор продукують вторинні, третинні та наступні інвестиції зі спадним ефектом. Мультиплікаційний цикл завершується тоді, коли чергові інвестиції вже не виявляють мультиплікаційного ефекту, що відбувається за ситуації повної зайнятості, коли не збільшується сукупний попит.

Гранична схильність до заощадження та її зв'язок з інвестуванням.

- Гранична схильність до заощадження (MPS) – величина додаткового заощадження, яке виникає із додаткової гривні використовуваного доходу.
- Основоположником теорії споживання є Дж. Кейнс. Основні положення теорії споживання Кейнса:
- - значення граничної схильності до споживання більше нуля і менше одиниці;
- - співвідношення споживання до доходу (APC) зменшується з ростом доходу;
- - головним чинником, що визначає споживання, є дохід.

- Єдиним джерелом надходження коштів на грошовий ринок у закритій економіці є заощадження сімейних господарств. Тільки за рахунок цього джерела фірми можуть збільшити свої чисті інвестиції. ***Чисті інвестиції*** - це обсяг інвестицій за винятком сум амортизації. Внаслідок заощаджень уряд теж має можливість збільшити свої закупівлі понад доходи від податків, тобто профінансувати бюджетний дефіцит. Уповільнення чи зупинення формування заощаджень веде до скорочення інвестицій.
- ***Обсяг заощаджень визначає верхню межу нарощування інвестицій фірмами.*** Проте цієї верхньої межі заощаджень, як правило, фірми для інвестування досягти не можуть. Річ у тому, які частину коштів, що надійшли на грошовий ринок як заощадження, використовує уряд для державних закупівель та інших витрат. При цьому в конкурентній боротьбі за ресурси на грошовому ринку уряд має переваги перед фірмами, бо в змозі надати вищі гарантії за своїми зобов'язаннями (цінними паперами), ніж це здатні зробити фірми чи фінансові посередники. Ситуацію для фірм може поліпшити тільки скорочення бюджетного дефіциту, що дасть фірмам змогу максимально наблизитись до використання для інвестування наявного обсягу заощаджень на рівні їхньої верхньої межі або навіть перевищити цей рівень інвестування з інших джерел.

2. Характеристика і структура основних видів цінних паперів.

- У Законі України «Про цінні папери і фондову біржу» (ст. 1) вказується, що **цінні папери** — це грошові документи, що засвідчують право володіння або відносини позики, визначають взаємини між особою, що їх випустила, і їх власником, що передбачають виплату доходу у вигляді дивіденду або відсотка, а також можливість передачі грошових та інших прав, що випливають з цих документів, іншим особам.
- **Цінним папером** є документ, що засвідчує з дотриманням установленної форми й обов'язкових реквізитів майнові права, здійснення або передача яких можливі тільки при його пред'явленні.

- Розглянемо більш докладно види цінних паперів.
- **Акція** — у статутному фонді акціонерного товариства підтверджує членство в акціонерному товаристві і право на участь в управлінні ним, надає право її власникові на одержання частини прибутку у вигляді дивіденду, а також на участь у розподілі майна при ліквідації акціонерного товариства.
- **Облігація** — цінний папір, що завіряє внесення її власником коштів і підтверджує зобов'язання відшкодувати йому номінальну вартість цього цінного паперу в передбачений у ньому термін з виплатою фіксованого відсотка (якщо інше не передбачене умовами випуску).
- **Казначейські зобов'язання** — вид цінних паперів на пред'явника, що поширюються тільки на добровільних засадах серед населення, вони свідчать про вкладення коштів власником у бюджет і надають право на одержання фінансового доходу.
- Бувають такі види казначейських зобов'язань:
  - довгострокові — від 5 до 10 років;
  - середньострокові — від 1 до 5 років;
  - короткострокові — до одного року.

- **Вексель** — цінний папір, що свідчить безумовне грошове зобов'язання векселедавця виплатити після настання терміну визначену суму грошей власникові векселя (векселедержателеві). Існують **такі види векселів**:
  - простий — це нічим не обумовлена обіцянка боржника сплатити зазначену суму з зазначенням терміну і місця оплати, виписується і підписується боржником;
  - переказний (тратта) — передбачає сплату визначеної суми грошей третій особі, якій векселедавець дає вказівку оплати цієї суми векселедержателеві;
  - банківський — його виставляє банк країни іноземним банкам;
  - комерційний — видається під заставу товарів при здійсненні торговельної угоди;
  - ціннісний — його випускає держава для покриття своїх витрат;
  - депонований — видається на забезпечення кредиту;
  - дружній — вексель з гарантійним підписом третьої особи.

Приватизаційні папери — це особливий вид державних цінних паперів, що підтверджують право власника на безкоштовне одержання в процесі приватизації частини державного майна державних підприємств, державного житлового і земельного фондів.

Інвестиційний сертифікат — це частка в спеціальному фонді цінних паперів (інвестиційному фонді), яким керує інвестиційна компанія. Інвестиційний фонд може бути складений за різними принципами — може включати тільки акції великих компаній або тільки облігації. Основною метою формування такого фонду є мінімізація курсових дивідендів і відповідних процентних ризиків на основі широкої диференціації внесків і виплат власникам інвестиційних сертифікатів максимальних доходів.

3. Ринок цінних паперів: особливості формування, моделі, структура та перспективи розвитку в Україні.

- Ринок цінних паперів є багатофункціональною системою, яка сприяє акумуляції капіталу для інвестицій у виробничу і соціальну сфери, структурній перебудові економіки, позитивній динаміці соціальної структури суспільства, покращенню добробуту громадян за рахунок володіння і вільного розпорядження цінними паперами, підготовленості населення до ринкових відносин.
- Ринок цінних паперів дійсно є складною організаційно - економічною системою взаємодії багаточисельних учасників стосовно обігу цінних паперів.
- Ринок цінних паперів являє собою особливий сегмент фінансового ринку, на якому складаються відносини з приводу купівлі - продажу спеціальних документів (цінних паперів), які мають свою вартість, вільно обертаються і засвідчують відносини співволодіння, займу і похідні від них між тими, хто залучає ресурси, випускаючи цінні папери (емітентами), і тими, хто їх купує (інвесторами), опосередкований, як правило, участю особливих суб'єктів підприємницької діяльності - фінансових посередників.

- Існує два види опціонів;
- ■ "американський", який можна реалізувати протягом всього терміну дії контракту;
- ■ "європейський", який строго реалізується на визначену наперед дату.
Опціон - це договір (контракт) між партнерами, один із яких виписує і продає опціонний сертифікат, а інший купує його і отримує право купити до встановленої дати за фіксованою ціною певну кількість акцій у особи, яка виписала опціон - опціон на купівлю, або продати їх - опціон на продаж.
- Ф'ючерс - це контракт, у відповідності з яким особа, що його заключає, бере на себе зобов'язання після закінчення певного терміну продати своєму клієнту (або купити у нього) відповідну кількість фінансових інструментів за встановленою ціною

- Створення вітчизняного ринку цінних паперів є процесом складним і суперечливим, супроводжується низкою протиріч, що особливо поглиблюються відсутністю достатнього досвіду, обмеженістю науково-методичних розробок, недосконалістю нормативно-правової бази і, нарешті, кризою політичного та соціально-економічного життя суспільства.
- Однак розвиток ринку цінних паперів в Україні уже базується на серйозних дослідженнях і розробках. Насамперед, створено систему його законодавчого регулювання, в основу якої покладена Конституція України.

- Початком розвитку фондового ринку України стало прийняття у 1991 році Закону України „Про цінні папери і фондову біржу”
Вважається, що реальний процес становлення українського ринку цінних паперів розпочався із розвитком інституту приватної власності через випуск приватизаційних майнових сертифікатів, компенсаційних сертифікатів та розміщення акцій підприємств через пільгову передплату.
- Хоча більшість об'єктів, що приватизувались, не були інвестиційно привабливими, мали значну кредиторську заборгованість, низьку платоспроможність. Значним недоліком приватизації через іменні приватизаційні сертифікати стало широке розпорошення акцій серед інвесторів. Не створено реальних власників, що володіють значними та контрольними пакетами акцій. Тому керівництво акціонерного товариства, володіючи незначним пакетом акцій, по суті розпоряджається чужою власністю, присвоює собі значну частину зароблених коштів, залишаючи акціонерів без дивідендів. Тільки розвиток вторинного ринку цінних паперів та зміна інвестиційного середовища дасть змогу консолідувати пакети в руках реальних власників.

4.Первинний та вторинний ринки цінних паперів: проблеми функціонування в Україні.

- Первинний ринок цінних паперів — це ринок, що обслуговує випуск (емісію) і первинне розміщення цінних паперів. На такому ринку учасниками завжди виступають емітенти та інвестори. Ринкова взаємодія між ними може бути безпосередньою або здійснюватися через брокерів і дилерів. Одне з найважливіших завдань первинного ринку полягає у тому, щоб звести до мінімуму ризик інвестора. На це спрямовані державні законодавчі й нормативні акти, що регулюють діяльність ринку, вимоги щодо оприлюднення інформації про емітента, підготовки проспекту емісії, реєстрації цінних паперів та відповідних даних у фінансових органах тощо. Первинні ринки є тимчасовими ринками і здебільшого — небіржовими. Доходи від продажу належать емітентові.

- На первинному ринку відбувається розподіл вільних грошових коштів за галузями й сферами національної економіки. Критерієм цього розміщення за умов ринкової економіки слугує дохід, що приносять цінні папери. Це означає, що вільні грошові кошти спрямовуються у підприємства, галузі й сфери господарства, які забезпечують максимізацію дохідності. Первинний ринок виступає засобом створення ефективної з точки зору ринкових критеріїв структури національної економіки, підтримує пропорційність господарства. Таким чином, він є фактичним регулятором ринкової економіки.

Емітентом цінних паперів може бути держава (в особі уповноваженого органу), юридична особа та у випадках, передбачених законодавством, фізична особа. Щодо фізичної особи, то вона може виступати у ролі емітента лише у випадку, передбаченому Законом України «Про обіг векселів в Україні» від 5 квітня 2001 р., тобто коли вона є векселедавцем.

- Вторинний ринок є ринком, де відбувається купівля-продаж раніше випущених цінних паперів. Головною метою вторинного ринку є забезпечення ліквідності цінності паперів, тобто створення умов для найширшої торгівлі ними. Це, своєю чергою, надає можливості власникові цінних паперів реалізувати їх у найстисліший термін за незначних варіацій курсів та невисоких витрат на реалізацію. Дохід від продажу цінних паперів на цьому ринку належить не емітентові, як це має місце на первинному ринку, а власникам (інвесторам або дилерам), які виступають на вторинному ринку у ролі продавців.

Вторинний ринок завжди містить елемент спекуляції. Оскільки мета діяльності на ньому — дохід у вигляді курсової різниці, а курсова вартість формується під впливом попиту і пропозиції, існує багато способів впливу на курс цінних паперів у бажаному напрямі. Зрештою на вторинному ринку відбувається постійний перерозподіл власності, завжди спрямований від дрібних власників до великих.

- У підсумку функціонування вторинного ринку забезпечує постійну структурну перебудову економіки з метою підвищення її ринкової ефективності і є так само необхідним для існування ринку цінних паперів, як і первинний ринок.

Утім, роль вторинного ринку цим не вичерпується. Він забезпечує ліквідність цінних паперів, можливість їхньої реалізації за прийнятним курсом і тим самим створює сприятливі умови для первинного розміщення їх. Можливість у будь-який момент перетворити цінні папери на форми готівкових грошей становить обов'язкову умову інвестування коштів у цінні папери, оскільки джерело інвестованого позикового капіталу — тимчасово вільні грошові капітали і кошти, які можуть бути використані лише відповідно до головних принципів кредитування.

Вторинний ринок цінних паперів, концентруючи попит і пропозицію цінних паперів в обігу, формує курс, за яким продавці згодні продавати, а покупці — купувати цінні папери, що необхідно під час розподілу позикового капіталу між галузями й сферами економіки, між суб'єктами господарювання.

До вторинного ринку належать біржовий та позабіржовий ринки цінних

